

Et hujus divisionis unumquodque membrum bifarie subpartitur, quod his pertractandum relinquimus, qui magna de minimis sciunt extrahere: præter quod hoc solum dicimus, quia naturalibus egenis et spiritualibus præcipue manum misericordiæ porrigere monemur, verbis Apostoli Pauli dicentis: *Qui suis non providet, et maxime domesticis, fidem abnegat, et est infideli deterior* (I Tim. v, 8). Sed quia nescimus hodie, quis ante Dei oculos dignus sit odio vel amore, demus his et demus illis juxta ejusdem Apostoli vocem dicentis: *Bonum, inquit, operemur ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (Galat. vi, 10). Et quia sunt qui petunt, sunt et qui verecundantur; cum superest unde possit dari, demus utrisque. De petentibus enim Dominus ait: *Omni petenti te, tribue* (Luc. vi, 30). De verecundis beatus Augustinus super hunc versum: *Qui producit fenum*

jumentis, et herbam servituti hominum (Psal. ciii, 14), dicit hoc modo: « Beatus, » inquit, « qui præoccupat vocem petitori (Enarr. in Psal. ciii, serm. 3, n. 10). » De omnibus indifferenter Dominus ait: *Date, et dabitur vobis* (Luc. vi, 38); et etiam illud: *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (Luc. xi, 41); et iterum illud: *Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna, resistit peccatis* (Eccli. iii, 33); et hiuc est illud: *Conclude eleemosynam in sinu pauperis, et hæc orabit pro te* (Eccli. xxix, 15); et bonus pater filio ait: *Si multum tibi fuerit, abundanter retribue; si exiguum, et illud libenter impertire* (Tob. iv, 9). Quod tam solerer omnia [an omnes?] agere studeamus, quatenus in æterna tabernacula recipi mereamur per Dominum Jesum Christum Salvatorem nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

702 SERMO

In illud Sapientiæ, vii, 30, et viii, 1: *Sapientia vincit malitiam. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.*

Non est Bernardi; sed, ut puto, Guiberti abbatis de Novigento, qui in illum Sapientiæ locum habuit prolixum sermonem, ex lib. 1 De ejus Vita, cap. 16.

1. Sicut sapientia sapor boni, ita malitia sapor mali dicitur. Clavus clavo expellitur: ita et prava bonis supervenientibus eliminantur. Virtute siquidem et Sapientia patris, Mediatore Dei et hominum Christo Jesu crucem pro nobis subeunte, simul cum illo, secundum Apostolum, *crucifixus est homo noster, ut destruat corpus peccati* (Rom. vi, 6). Quid ergo dixerim corpus peccati? Hoc merito dixerim, imaginem quam impegit et confregit lapis excisus de monte sine manibus: cujus caput aureum, et cæterorum membrorum fuisse describuntur quædam ex argento, quædam ex ære, quædam ex ferro, quædam ex luto et ferro (Dan. ii, 32-34). Caput est malitia, quam superius sapor dixerim mali: unde et per aurum exprimitur, quo nimirum sapientia in Scripturis designatur. Medium vero corporis, id est pectus et brachia, ex argento fuisse memorantur. Argentum est lucidum et sonorum: cujus sonoritas demulcet auditum, et claritas visum oblectat. Unde per ipsum curiositas designatur, quæ in his duobus sensibus, visu videlicet et auditu, maxime viget: quia per ipsos, utpote principales corporis fenestras, mors crebrius et levius intrare consuevit ad animas nostras. Per ventrem autem et femora, ubi libido dominatur, designatur voluptas: quæ ex ære fuisse describuntur, **703** quod similiter lucidum est et sonorum; quoniam eousque malitiæ rabies incanduit, ut flagitiosi et coinquinati homines, non

solum in spurcitia delectari, sed etiam in infamia consueverint gloriari; utpote qui lætantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. ii, 14). Unde pravo suo exemplo corrumpunt et eos qui longe, et eos qui prope sunt: proximos videlicet, mala conversatione; remotos autem, mala conversationis opinione: illorum oculis lucentes, istorum auribus insonantes. Tibiæ quæ molem sustinent corporis, ferreæ dicuntur. Squama squamæ conjungitur (Job. xli, 6, 7), et totam sustinet machinam peccati prava et more ferri indurata voluntas. Quare enim peccas? Quia nescis quid facias? Absit. Quia cogis ut facias? Absit: sed quia placet ut sic facias. Imbutum ergo et suffocatum veneno diaboli voluntatis desiderium, fomes sceleris, et virus flagitii solum est quod obturat aures, ut non audiat vocem incantantium, et venefici incantantis sapienter. Per pedes, quorum pars quædam erat ferrea, quædam fictilis, opera signantur tenebrarum, quibus ad notitiam pervenitur hominum. Lutum et ferrum bene sibi invicem non cohærent. Per lutum, operum immunditia; per ferrum, mentis pertinacia designatur: quæ licet ad horam jungantur, distamen cohære non possunt. Ducis siquidem in bonis dies tuos, sed in puncto descendes ad inferos (Job. xxi, 13).

2. Lapis ergo prius pedes comminuit: quia fortitudo et firmamentum nostrum Jesus Christus dat

denique voci suæ vocem virtutis. Unde tonitruum A vocis ejus factum in virtute, interiora concutit, et per timorem mentis pertinaciam frangit: deinde a vanitate sæculi peccatore avulso, opera destruit per confessionem; bona consequenter desideria immitendo, et ea in bonis adimplendo sanat voluntatem, atque sub jugo disciplinæ obturando aures ne audiant sanguinem, claudendo oculos ne videant malum, expellit curiositatem. Et sic ad ultimum sapiens et placens homo Deo, caput aureum statuæ confringit, dum saporem mali, quem malitiam diximus, a præcordiis animæ penitus avellit. *Sapientia vincit malitiam.* Cui enim Christus incipit dulcescere, profecto necesse est amarescere mundum. Est siquidem panis qui de cælo descendit, habens omne delectamentum et suavitatem saporis. Sapor est Patris per illam æternam et ineffabilem naturam; sapor est Angelorum per gratiam: sapor est noster per misericordiam.

3. Vincit ergo, sed qualiter, videamus. *Attingit enim a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.* Sunt ergo inveniendi ad minus duo fines altrinsecus positi, quibus sapientia medians attingat utrumque. Quæramus fines istos in parabolis evangelicis; illis videlicet in quibus primum agitur de thesauro, quem qui invenit homo, vendit omnia quæ habet, et emit agrum illum. Subjungitur postmodum de pretiosa margarita, quam negotiator inventam comparat, venditis omnibus quæ possidet. Demum agitur de sagena, quæ missa in mare, congregat bonos et malos pisces (*Matth. XIII, 44-48*). Similitudines istas diligentius perscrutemur, ut ex ipsis eliciatur proposita veritas. Ager, de quo in prima agitur parabola, disciplina est Ordinis. Ager enim culta terra est, quæ, amputatis fructibus et arborum radicibus extirpatis, habilis est ad semen recipiendum, et fructum afferendum. Talis est disciplina Ordinis, quæ, avulsis peccatorum tribulis remotisque scandalorum occasionibus, digna est plane cui Deus emittat eloquium suum. In qua nimirum verbum suum non est alligatum, sed abbatis impedimentorum obstaculis, per humiles et mites corde velociter currit sermo ejus. Hic est ager plenus cui benedixit Dominus (*Gen. xxvii, 27*), habens irriguum superius, et irriguum inferius (*Judic. i 15*), fontes profecto Israel, de quibus in ecclesiis Domino benedicuntur. Hi sunt fontes Salvatoris: quorum alter est divinitas, irriguum videlicet superius; alter est humanitas, irriguum scilicet inferius. De fonte humanitatis aquas potamus confidentiæ; quia per ipsam accessum habemus ad Patrem, per confidentiam in fide ipsius: de fonte divinitatis, aquæ prodeunt misericordiæ, cujus impetus lætificat civitatem Dei, latentem in cælis ad plenum, peregrinantem in terris, prout cuique divisit Deus mensuram fidei. 704 De latibus Prophetarum exsiliit Christus Jesus ad campos pauperum. Per merita suæ humanitatis impertit et divinitatis participium in præmium. Dabit siquidem pacem nobis, transferendo

nos in arcanum suæ divinitatis; quia omnia opera nostra operatus est nobis humilitate suæ humanitatis. Si ergo nostram salutem operata est humanitas, quid operatur divinitas? Nostram profecto delectationem, quia delectationes in dextera ejus usque in finem (*Psal. xv, 11*).

4. Laborantes igitur in agro paupertatis duo habent irrigua, quibus cordium irrigatur ariditas et terræ nostræ fructificat sterilitas. Absque harum aquarum refrigerio nulla sane adesset proficiendi possibilitas, sed deficiendi incumberet necessitas. Cum enim ad te reversus consideras hinc exasperatæ potentiam majestatis, inde exasperantis pertinaciam iniquitatis, nonne repente subintraret desperatio, nisi mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi incarnatio succurreret et passio? Supervenientibus autem sæculi tribulationibus, et impugnationibus dæmonis, et elevatis in planitie mentis tuæ tentationum procellis, nonne passionibus hujus temporis succumberes, nisi futuræ gloriæ spes sublevaret? Sicut ergo apud humanitatem Christi habes merita, de quibus confidens desperare non possis, ita apud divinitatem sunt præmia de quorum expectatione possis in tribulationibus non solum respirare, sed et gloriari: quia nimirum fecit nobiscum misericordiam suam, non solum remittens debita, sed etiam promittens præmia. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* pro omnibus quidem quæ mihi ad conversionem meam tribuit? In ipsa conversione mea corpus meum et animam meam retribuit, imo reddidit, imo me pigritante et renitente ipse a me extorsit. Ecce autem pro omnibus quæ ab initio conversionis meæ mihi tribuit, compunctionem videlicet lacrymarum, devotionem meditationum, consolationem in laboribus, delectationem in meditationibus; pro his, inquam, et innumeris aliis beneficiis, quid ei rursum retribuam? Qui totum dedit, quid ulterius impendere habeo? *Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo (Psal. cxv, 12, 13).* Quid est, *Calicem accipiam? Anima mea desiderabit te in nocte, sed et spiritus meus in præcordiis meis. Nomen tuum et memoriale tuum in desiderio animæ (Isa xxvi, 9, 8.)* Nomen Salvatoris mei, fratres mei, carnis meæ, sanguinis mei, nomen a sæculis absconditum, sed in fine sæculorum revelatum; nomen mirabile, nomen ineffabile, nomen inæstimabile, imo eo mirabilius, quo inestimabilius, eo magis gratum, quo gratuitum: hoc, inquam, nomen non jam vivente me labiis meis laudabo, sed jam non vivente, me, vivente vero in me Christo, sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, ut non solum exterioribus, sed et interioribus labiis invocem nomen Domini. *Quicumque enim non vocaverit, sed invocaverit nomen Domini, salvus erit (Joel. ii, 32).* Non solum autem nomen, sed et memoriale passionis ejus semper sit in desiderio animæ meæ, ut passionis ejus particeps efficiar, si quo modo agnoscere potero sicut et agnitus sum.

5. Sic ergo calicem ejus accipiam, quia monumenta passionis suæ intra animæ meæ sinum, intra memoriæ meæ cellas semper revolvam. Aspiciam regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua (*Cantic. III, 11*). Aspiciam eum ligatum, flagellatum, consputum, saturatum opprobriis, clavisque confixum. Aspiciam in hujus deserto exsiliis serpentem æneum, super columnam crucis exaltatum, ut serpentes, qui me mordent moriantur; quia nullus qui credit in eum peribit, sed habebit vitam æternam (*Num. XXI, 9 Joan. III, 14, 15*). Hæc et alia patientis et morientis Domini mei memorialia memoriæ meæ arctius commendabo, et ad os cogitationis revocans ruminabo diutius, ut impinguer devotius. Hæc, inquam, crucis et passionis ejus insignia sint præsentia, ut læva ejus dilectionis, qua nemo unquam majorem habuit, sit sub capite meo, ne videlicet mens mea ad carnalia incurvetur desideria, donec dextera divinitatis ejus amplexetur me (*Cantic. II, 6*); ut absorbeat hoc quod mortale est a vita (*II Cor. V, 4*); et mortale hoc immortalitatem, et corruptibile hoc induat incorruptionem (*I Cor. XV, 53*). Lævam in hoc loco, humanitatem ejus accipio; in qua nobis exhibuit **705** charitatem, ut diximus, qua nemo majorem habet, ponens animam suam etiam pro inimicis suis. Dextera est divinitas, qua desidero amplexari et circumdari. Tunc enim *satiabor*, inquit, *cum apparuerit gloria tua* (*Psal. XVI, 13*): et, *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo*; quia *delectationes in dextera tua usque in finem* (*Psal. XV, 11*).

6. Cæterum quantum dextera sinistræ præcellit, quantum videlicet æterna caducis, incorruptibilia corruptibilibus, immortalia mortalibus; tantum necesse est præcellere charitatem, quam nobis exhibiturus est in gloria suæ divinitatis, charitati quam nobis exhibuit in miseria suæ humanitatis. Hanc enim et oculus vidit, et auris audivit, et in cor hominis ascendit, non quam præparavit diligentibus se. Quæ tamen est illa charitas? Audi. Licet majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (*Joan. XV, 13*): ipse tamen suam posuit pro inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliavit nos Deo in sanguine suo (*Rom. V, 10*). Si hoc fecit homo, quid faciet Deus? si hoc fecit pauper, quid faciet dives? Si hoc fecit pro inimicis, quid faciet pro amicis? si hoc fecit in via, quid faciet in patria? si hoc fecit in exsilio, quid faciet in palatio? si hoc fecit in terra, ubi sui eum non receperunt, quid faciet in cælo, ubi ei omnes obediunt? Si quandoque suggestionibus diaboli, vel importunis carnis nostræ clamoribus ad curam carnis in desideriis peragendam revocemur, anxietates Christi, crucisque supplicium ponamus præ oculis, et confestim ipsa nos docebit experientia, quid senserit Apostolus cum dixit, *Verbum crucis his qui salvi fiunt virtus Dei est* (*I Cor. I, 18*): et, *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi* (*Galat. VI, 14*). Quare? Quia sicut fluit

A cera a facie ignis, sic pereunt omnes immunditiæ a facie crucis. Dei siquidem infirmitas, nostra est fortitudo, et in stultitia ejus facti sumus sapientes. *Quia enim mundus non cognovit in sapientia Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes* (*I Cor. I, 21*). *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (*Joan. I, 14*). Caro factus est carnalibus, sicut spiritus angelicis spiritibus. Agnoscat eum caro in carne, homo in homine. Agnoscat, inquam, et imitetur, ut eum videre mereatur in majestate, quia per humilitatem pertinet ad sublimitatem. Si enim compatimur, et conregnabimus: si commorimur, et convivemus (*Rom. VIII, 17; II Tim. II, 11, 12*). Agnoscamus eum, inquam, secundum carnem, donec calcatis motibus carnis, et omnibus extinctis vel devictis carnalibus desideriis, possimus dicere cum Apostolo: *Et si cognovimus eum secundum carnem, sed jam non novimus* (*II Cor. V, 16*). Licet enim gloriosum sit videre, vel in memoria habere, etiam secundum carnem, speciosum forma præ filiis hominum, magis tamen proponitur nobis caro ejus ad medelam quam ad gloriam, ad necessitatem quam ad beatitudinem. Altera siquidem collata est beatitudo animæ, cui nihil creatum sufficere potest, etiamsi, cum terra, cælum possideret. Nec satiari potest ejus cupiditas, donec eum habeat cujus imago est, qui solus potest implere angulos cupiditatis suæ.

C 7. Sicut autem Mediator noster duas naturas humanitatem videlicet et divinitatem, conjunxit in una persona, ita singula ejus opera ad hanc, sive illam necesse est pertinere naturam. Ad hanc siquidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid ergo miseriæ passus est, ex homine contraxit. Quidquid potenter operatus est, a Patre habuit. Humanitate igitur et divinitate altrinsecus positus, duo habes media, Passionem et Resurrectionem. Illa est misericordiæ et miseriæ: ista est potentæ. Vis annuntiari inter pennas columbæ, id est inter perfectos sanctæ Ecclesiæ, quorum videlicet exemplo infirmi roborantur, depressi sublevantur? Dormias necesse est inter medios cleros, id est inter Passionem et Resurrectionem, hinc stipatus fructibus, hinc fulcitus floribus. Fructus ad passionem, flores ad resurrectionem pertinent. Quæ seminaverit homo, hæc et metet. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem (*Galat. VI, 8*). Seminavit vetus homo in carne, messuit postmodum corruptionem. Quam? Passionem Christi. Nisi enim vetus homo transgrederetur, novus non pateretur. O profundum et inscrutabile redemptionis nostræ consilium! Vere diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum (*Rom. VIII, 28*.) Domine Jesu-Christe, si inobedientia **706** Adæ cooperata est nobis in bonum, et tantum tamque mirificum bonum, ut tu fieres corruptibilis, tua obedientia in quod bonum nobis cooperabitur? Profecto, ut homo fiat incorruptibilis. Si seminantes in carne, tuam messimus corruptio-

nem, seminantes in spiritu nostram metemus in corruptionem.

8. Omnium ergo temporum, quæ sub conversatione veteris hominis transegimus, fructus noster est passio Christi; cui debemus configurari, mortificationem ejus circumferentes in carne nostra mortali. Unde sicut ab initio conversationis, ita ab initio prædicationis suæ proposuit nobis pœnitentiam: *Agite, inquit, pœnitentiam, quoniam appropinquavit regnum cœlorum* (Matth. III, 2). Magnam refectionem senserat, qui de fructu pœnitentiæ dicebat: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (Psal. XLI, 4): et alibi, *Cibabis nos pane lacrymarum, et potum dabis nobis in lacrymis in mensura* (Psal. LXXIX, 6); et iterum: *Potasti nos vino compunctionis* (Psal. LIX, 5). Quare ergo non dixerim pœnitentiam messem vel fructum, quæ panis vocatur et vinum? Fructus iste amarus est, sed salubris; quia pœnitentia amara est quidem ad tolerandum, saluberrima autem ad convalescendum. Proinde fidelis anima quæ retro sunt oblivisci desiderans, et ad anteriora extendi, his fructibus stipari et roborari desideret: quatenus ipsis interpositis, ad sæcularia desideria carnisque illecebras non possit reflecti. Sicut autem temporalitatem vetustatis nostræ recolentes, finem ejus et fructum habemus pœnitentiam: ita æternitatem novitatis nostræ meditando præcurrentes, quamdam gaudiorum sentimus fragrantiam, quæ merito floribus comparatur, quia viso flore spes fructus concipitur, sicut et per horum prægustationem gaudiorum certius animamur ad expectationem futurorum. Quod enim non videmus, speramus: unde et per patientiam expectamus (Rom. VIII, 25). Temporis ergo præteriti fructus est compunctio, ævi futuri flos est devotio.

9. Dormias ergo necesse est inter medios clericos, id est inter Passionem et Resurrectionem; inter fructum et florem, inter compunctionem et devotionem. Qui sunt qui dormiunt? Qui flent, tanquam non flentes; qui gaudent, tanquam non gaudentes; qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur (I Cor. VII, 30, 31); qui ut seductores, et veraces, sicut qui ignoti, et cogniti, per ignominiam, et bonam famam (II Cor. VI, 8), tam prospera quam adversa hujus vitæ transeunt, ac si non sentiant. Beatus siquidem populus, cui etiam in hoc mundo relictus est sabbatismus. Qui dormit, expositus est, nullam sui curam gerens; et tamen quiescit. Ita et nos omnem sollicitudinem nostram in eum projicientes (I Petr. V, 7), tam in adversis quam in prosperis exponamus, tam per plana quam per aspera ducatur illius congratulantes: qui ideo inclinavit cœlos et descendit, ut reduceret nos in viam rectam, ut de loco peregrinationis iremus in civitatem habitationis. Si hæc via ardua est et stricta, ne deficias, quia eo tutior et rectior est. Porro prævius tuus fortis et pius est, paratus utique in defectu tuo te sacris in humeris collocare, et te portare ad gregem; quia qui dux et Dominus tuus est, ipse etiam et asinus

tuus est. *Issachar asinus fortis* (Gen. XLIX, 14), et *posterioru dorsi ejus in pallore auri* (Psal. LXVII, 14). Ipse dorsum nostrum, cui imponantur onera cæteris membris importabilia; sicut et hædus noster emissarius ipse est, cui imposita sunt peccata nostra (Levit. XVI, 8-10), quia vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit (Isa. LIII, 4). Hinc ergo in memoriam revolventes passionem Christi, omnia blandimenta mundi ut stercorea reputemus, ut passionibus Christi conformemur. Inde spe tenentes firmiter gloriam resurrectionis, ne deficiamus, sed gloriemur in tribulationibus; quia passionibus hujus temporis condignæ non sunt ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. VIII, 18).

10. Ager ergo paupertatis merito plenus dicitur, quem simul et ver decorat floribus, et autumnus replet fructibus. Cui merito Pater comparat Filium suum, dicens: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni* (Gen. XXVII, 27) In quo nimirum omnis perfectio paupertatis, et virtutum plenitudo superabundavit, ita ut de plenitudine ejus omnes acciperemus (Joan. I, 16). Cum enim dives esset, propter nos factus est egenus, ut illius ditaremur inopia (II Cor. VIII, 9). Ager iste aquis irriguus, floribus redolens, et abundans fructibus, thesaurum habet in se absconditum, videlicet continentiam carnis. Pretiosus siquidem thesaurus est possidere vas suum in sanctificatione et honore, non in passione desiderii, sicut gentes quæ ignorant Deum (I Thess. IV, 4, 5). Noli quærere thesaurum hunc inter spinas et tribulos sæcularis illecebræ, nec in silvis ruditatis antiquæ. Non enim in silva, sed in agro absconditus est. Quæras in agro, ubi saturantur ligna campi, et ubi passerres nidificant: id est ubi incontinentes resipiscunt, dignos pœnitentiæ fructus facientes; prolem gignunt, non sibi tantum, sed et aliis proficientes. Continentiam tibi credas necessariam, ut Spiritus sanctus fiat in te fons aquæ salientis in vitam æternam. Aqua non sursum salit, sed desursum necesse est ut veniat. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. I, 17). Ergo quod salit in vitam æternam, a vita æterna profecto descendit. Unde licet aqua desursum veniat, nisi continentem et integrum habeat conductum, sursum non redit, sed diffluit. Descendit in te Spiritus sanctus, vivificavit animam tuam, ut in te saliat in vitam æternam. Continens necesse est ut sit corpus tuum, quatenus obtures aures tuas ne audias sanguinem, et claudas oculos tuos ne videas malum (Isa. XXXIII, 15); ne gratia de superis tibi collata, per minus circumspectos sensus tuos foris effluat, spiritu tuo diffuso in vanitates et insanias falsas.

11. Nota, aliud esse continentem, aliud castum. Luxuriosus et castus sibi repugnant. Luxuriosi est motus sentire, et motibus consentire: casti est nec motus sentire, et motibus consentire. Continens est in medio, utrobique sumens participium; cum altero commune habens motus sentire, cum altero

motibus non consentire. Iste existens in medio domus, deorsum luxurioso, sursum vero collatus pudico, etsi non in munditia carnis perambulat, tamen in innocentia cordis decantat misericordiam et iudicium. Iudicium, quod motus sentiat; misericordiam, quod motibus non consentiat. Iste nolens dimittere Angelum magni consilii incipiente aurora novæ lucis, sed petens obnixè benedictionem perseverantiæ, etsi non omnino privari, claudicare tamen meretur altero pede (*Gen. xxxii, 24-32*). Quid sunt duo pedes? Motus sentire, et motibus consentire. Illud est naturale, istud est criminale. Licet ergo nondum ignorare possit pravos motus desideriorum, sed adhuc in ipso vigeat pes iste; per gratiam tamen supernæ benedictionis ita enervatur in ipso pes consensus, quatenus etsi ipse trahat, ipsi tamen in diti non possit. Non est omnino sine eo, quia cum repentina cogitatione concurrat multoties quædam delectatio: quæ tamen cum sentitur, gemitum magis quam consensum extorquet.

12. Invenio huiusmodi thesauro in agro paupertatis, ut in tuam thesaurus redigatur possessionem, vade et vende omnia quæ habes, et eme agrum illum. Quid est, vende omnia quæ habes? Abrenuntia omnibus quæ possides; exiens ad Jesum extra castra, ut portes improperium crucis ejus quatenus tantæ humilitatis merito de nemore exiens, in quo involutæ sunt semitæ impiorum qui in circuitu ambulant (*Psal. xi, 9*), agrum quem prædiximus possideas, in quo abjectis occupationibus curisque sæcularibus, corpore composito, et corde dilatato, curras alacer viam mandatorum Dei, quæ quidem desiderabilia sunt et dulciora super mel et favum. Quare? Quia in custodiendis illis retributio multa (*Psal. xviii, 11, 12*). Plane multa, quia custodientibus ea debetur vita æterna. Unde Veritas: *Si vis, venire ad vitam, serva mandata* (*Matth. xix, 17*). In hoc gradu continentie, in quo refrenas quod delectat, et quod non delectat operaris, magna tibi incumbit tribulatio; quia dum voluntati tuæ repugnat ratio, bellum geritur intestinum. Noli ergo torpere, sed leves oculos tuos ad eum qui habitat in cælis, a quo veniet tibi auxilium, ut non solum permanearis, sed etiam glorieris in tribulationibus. Quod tamen aliter non fit, nisi tibi sapiat Deus.

13. Quæras ergo necesse et sapientiam, per quam tibi sapiat Deus, et mundus desipiat: quæ per pretiosam signatur margaritam; quam qui invenit homo, vadit, et vendit universa quæ habet, et emit eam (*Matth. xiii, 45, 46*). Utinam gustares et sentires quam dulcis est Dominus! utinam gustares panem qui de cælo descendit, habentem omnem delectamentum et suavitatem saporis! (*Sap. xvi, 20*.) Profecto si quid haberes, venderes, et comparares eam. Quid tamen habes vendere, qui omnia quæ possidebas vendidisti propter agrum paupertatis comparandum, in quo thesaurum, inveneras continentie? Vide ne forte duplex sit possessio tua; una interior, altera exterior. Exterior est sæcularis

facultas, interior est propria voluntas. Sæcularibus facultatibus abrenuntiasti, exiens ad Jesum extra castra huius sæculi. Adhuc tamen rudis, et vetustatis tuæ tenebris obvolutus, propriæ voluntatis tuæ vitium non intellexeras, quæ profecto non relinquatur, quoties fit exterior abrenuntiatio. Citius enim et levius relinquatur facultas, quam cupiditas amittatur. Unde Dominus non quoscunque pauperes, sed pauperes spiritu dicit esse beatos (*Matth. v, 3*). Qui sunt illi? Non omnes utique qui habent, sed qui amant paupertatem.

14. Parum ergo omnino, imo nihil prodest exterior abrenuntiatio sine interiori vel comitante, vel subsequente. Propria siquidem voluntas Deum impugnat, et adversus eum extollitur. Ipsa est quæ paradisum spoliat, et ditat infernum: quæ sanguinem Christi evacuat, et ditioni diaboli subjugat mundum. Vide qualiter propria voluntas adversatur Deo. Nemo potest duobus dominis servire (*Matth. vi, 24*). Non poteris obedire simul et divinæ, et propriæ voluntati. Si enim voluntas tua voluntati divinæ concordat, jam non propria voluntas est, sed communis: non tantum est hominis, sed hominis et Dei. Cæterum voluntati Dei ex debito creationis tuæ necessario es obnoxius. Quare? Quia sola voluntas Dei causa est quare creaverit et recreaverit te Deus, sicut ait apostolus Jacobus: *Voluntarie genuit nos verbo veritatis* (*Jac. i, 18*). Facies quod debes dum obedis ei. Debitum etiam virtutis pensum fideliter persolvis, cum ejus voluntatem et habes in desiderio, et servas in obsequio. Ecce autem fallente diabolo et sensibus tuis sæculo lenocinante, ad ea quæ foris sunt curiose egrederis, ad quorum delectationem dum propriæ voluntatis attraheris concupiscentia, quodammodo abrenuntias Deo, ac si abnegans diceres: Huc usque te colui, voluntatem tuam feci, sed nullam in me deinceps habeas fiduciam, quia alii domino servire, fidemque servare proposui. Ecce propriæ voluntatis iniquitate abnegasti Deum tuum: sed necdum sufficit tibi ipsa negatio; quin imo impudentissimus prædo subsequenter effectus, in possessiones ejus violenter debaccharis, tam alimentis quam indumentis, quæ præparavit non contemptoribus sed servitoribus suis, ad tantæ majestatis injuriam impudenter abutens. Si in monasterio es, nihil comedis, nihil bibis, nullo indueris, quod prius non sufferas: dumque de sacrario victualia rapis, latrocinio sacrilegium jungis. Accedis tamen ad altare, et Dominicum corpus et sanguinem tractans, nihil in te criminale reperis: qui, si veritas subtiliter indagatur, Deum negasse convinceris, ac latro probaris ac sacrilegus. Sequitur tertium, quod gravissimum est: quem abnegasti, quem deprædatus es, ad ultimum moliris occidere. Permanens enim in iniquitate, tua, peccatum tuum vis esse impunitum, in quo Deum vis esse injustum. Exigit enim justitia ejus ut unicuique reddat secundum opera sua (*Rom. ii, 6*). Qui enim Deum vult esse injustum, vult Deum non esse Deum. Et qui desiderat non esse

Deum, nonne quantum in eo est, ipse Deum occidit?

15. Proinde qui vendidisti exteriorem possessionem tuam, ut absconditum in agro regularis disciplinæ thesaurum continentiam emerces, vade et vende interiorem proprietatem, longe profecto graviolem ad relinquendum, et omnino perniciosam ad retinendum, ut pretiosam margaritam sapientiam compares : quam qui invenit, beatus si tenuerit eam. Vis eam habere? serva mandata. Sic enim scriptum est : *Concupisti sapientiam? serva mandata, et Dominus dabit illam tibi* (Eccli. 1, 33). Impende igitur obedientiam, et recipies sapientiam. Quomodo enim possumus Deo placere, aut ipse nobis sapere, si ejus mandatis contempserimus obedire? Unde interroganti in Evangelio adolescenti, divina continuo mandata proponit servanda (Matth. xix, 17), ostendens in nobis faciendam esse ejus voluntatem, **709** a quo æternam speramus retributionem. Propter quod dicit, *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum* (Matth. vii, 21); et alibi, *Quid vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico?* (Luc. vi, 46.) Hoc ordine debes progredi. Continere non potes in sæculo? fuge sæculum, et apprehende disciplinam, ubi profecto invenies continentiam. Jugulatis postmodum per confessionem carnalibus desideriis, de vitiis animæ poteris liberius judicare, de quorum radicibus, flagitiorum pullulant surculi, et in perfectum turpitudinis corpus excrescunt. Hæc animæ vitia, spiritualia nequitiae vocat Apostolus (Ephes. vi, 12), quæ parum discernere poteris, dum carnalibus occupabaris desideriis, et in eis quæ foris sunt delectabaris. Postquam ergo exteriorem delectationem amiseris, nisi senseris interiorum, diu stare non poteris. Quæ est illa? Visitatio sancti Spiritus. Hanc tibi auferri invenies per propriam voluntatem. Vende eam, mandatis Dei diligenter obediendo, et pro ea invenies vitam æternam. Dicit enim Veritas : *Si vis ad vitam venire, serva mandata* (Matth. xix, 17).

16. Ecce habes continentiam, qua corpus tuum possideas in sanctificatione : habes sapientiam, qua Deo placeas in devotione. Habes aliquid tibi, habes aliquid Deo : sed quid habes proximo? Quid est quod dicit Apostolus : *Sive sobrii sumus, vobis; sive excedimus, Deo?* (II Cor. v, 13.) Quibus loquitur? Proximo loquitur. Qui ergo excessum suum dat Deo, sobrietatem suam proximo, quid sibi retinet? *Charitas non quærit quæ sua sunt* (I Cor. xiii, 5). Quare? Quia non est egena, et habet, et superabundat. Ita et tu necesse est habeas aliquid ad opus proximi, ut probes quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta. Probas in te voluntatem Dei bonam per continentiam; beneplacentem, per sapientiam : restat ut probes perfectam, per misericordiam : quæ quidem significatur per sagemissam in mare, et ex omni genere piscium congregantem (Matth. xiii, 47). Sagena siquidem misericordiam per mare fraternæ charitatis trahitur, et bonos et malos pisces, id est tam amaras quam

A dulces affectiones contrahit, omnibus se conformans, et omnium in se tam adversa quam prospera trajiciens flens cum flentibus, gaudens cum gaudentibus; quæ tandem veniens ad litus, quando videlicet de servitute corporis hujus liberabitur in libertatem gloriæ filiorum Dei, quidquid amarum, quidquid triste, quidquid adversum est, destruet et exuet, cui nimirum erit lætitia, et lux lucebit perpetua. Quod congregationem mare dixerim, non tibi videatur absurdum : quæ nimirum flante aura tentationis, procellis turbationum multoties eliditur. In qua sunt quam plures qui ascendunt usque ad cælos præsumendo, et descendunt usque ad abyssos desperando : quorum anima in ipsis tabescente turbantur et moventur sicut ebrii, et omnis sapientia, imo conscientia eorum devoratur (Psal. cvi, 26, 27). Sed licet mirabiles elationes maris, mirabilis tamen in altis Dominus (Psal. xcii, 4) : quia et si quandoque in navi dormire sustineat, novit tamen surgere in tempore opportuno, et eo imperante fluctibus et mari, redit tranquillitas magna.

17. Ad inveniendos fines sapientiam, ut proposuimus, tres posuimus parabolas evangelicas, easque, prout Dominus dedit, exposuimus : primam de thesauro, secundam de margaritis, tertiam de sagena. Jam vero devicta tantæ caliginis densitate, patet quomodo *Sapientia attingat a fine usque ad finem fortiter*. Sane secundum quod processimus, sapientia quasi medium locum tenet, habens hinc continentiam, inde misericordiam. Attingit autem modo ad istam, modo ad illam, fortitudinem utrinque ministrans. Luxuria siquidem impugnat continentiam, avaritia misericordiam. Luxuria flagitium est, avaritia spiritualis nequitia. Unde illud vitium corporis, istud animæ. Vide quia nullum est peccatum quod ita inquinat corpus, sicut luxuria. *Omne enim peccatum quod fecerit homo, extra corpus suum est : qui autem fornicatur, in corpus suum peccat* (I Cor. vi, 18). Similiter super omne peccatum avaritia inquinat animam : unde et *idolorum servitus* dicitur (Coloss. iii, 5). Incurvat enim ad infima et egena elementa animam, quæ soli Creatori subjecta, cæteris rebus deberet præesse. Qui ergo perseverant in continentia, assueti sentiunt luxuriæ, sed apud sapientiam fortitudinem inveniunt resistendi. Per hoc enim quod eis sapit Deus, et gustare quandoque merentur quam dulcis est Dominus, illam infelicissimam et fetentissimam dulcedinem luxuriæ respiciunt, et apud eum inveniunt refrigerium, cujus apud se habent desiderium. Similiter avaritia subvertitur misericordiam, et quasi sub specie boni res monasterii prohibet vendere pro necessitatibus infirmorum, ac si corruere debeat monasterium, si cura suscipiatur infirmorum. Sed quibus sapit Deus, non adeo sapit terrena substantia, quin infirmis compatiuntur. Avaritia autem dum ingerit superfluitates, vult necessitates resecare : sed sagena misericordiam, quæ sit ex filiis compassionis, et im-

pendit charitatem in necessitatibus inveniendis, et **A**tra luxuriam : et tamen inter tot perturbationes, et, habet discretionem in superfluitatibus rejiciendis. inter tot angustias disponit, ut diligentibus Deum Dat itaque sapientia virtutem et fortitudinem plebi omnia cooperentur in bonum (*Rom. viii, 28*). suæ; virtutem contra avaritiam, fortitudinem con- Amen.

IN PARABOLAM EVANGELICAM
DE DECEM VIRGINIBUS

SERMO.

710 *Est satis elegans, non tamen videtur esse Bernardi.*

Simile est regnum cælorum decem virginibus, etc.
(*Matth. xxv, 1-13.*)

1. Sponsus Christus est, ad cujus vocem qui amicus est, stat et audit, et gaudio gaudet propter vocem sponsi. Huic nos despondit Apostolus, qui ait : *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo (II Cor. xi, 2)*. Timeo autem quod non possit hoc facere quod spondit, id est animam nostram exhibere Christo virginem, et virginem castam. Castam addit, quia sunt quædam virgines corpore, quæ cogitatione fornicaria devirginantur, et suaveolentem virginitatis florem libidinosæ affectionis pudore contaminant. Et hæc quidem fatuis quinque virginibus designantur, quas non rectæ intentionis affectus infatuat. Virgo Christus est, et Virginis filius, et virginem conjugem vult habere. Tu si habeas angelicam, plus dico vobis, Christi matrisque suæ gratiam, hilaresce, tripudia, et in amplexus Christi festinabunda gestiens, illud amatorium clama suspirans : *Osculetur me osculo oris sui (Cantic. 1, 4)*. Sponsa ergo es Jesu Christi; sed hoc tuum nomen diligenter attende. Sponsæ vel sponsi nomen ab eo quod est spondere grammatici derivant. Dicuntur autem sponsus et sponsa, quia se sibi alterutrum spondent, ut nec ille, nec illa alteri nubat. Porro inter diem desponsationis hujus interponitur aliquando breve spatium, aliquando et productum; et tamen definita ac denominata est dies, qua debeant convenire : quod quidem sapienter atque utiliter statutum est, ut interim mutuus amor augeatur et crescat, et impatiens desiderium cupitæ copulæ quo amplius differtur, ignescat; et quia juxta Sallustium, cupienti animo nihil satis festinatur, diem dictarum nuptiarum properantius esse desiderent. Sic Jacob pro Rachel septennium a die desponsationis labore desudat, cubat sub dio, gelu alget, solibus uritur, nec tanti ac tam diuturni laboris amator vehemens cedit injuriæ (*Gen. xxix, 18-28*). Quorsum autem ista? Ut et tu si jam sponsa Christi es, ardeas amore, æstues desiderio, anheles suspiriis, dum tardat dies copulæ concupitæ. Ait quidam,

B « Palleat omnis amans; » ut pallor et macies sint amoris signa certissima. Quid tibi cum lautioribus epulis? quid tibi cum **711** vino? Non est hoc monachorum. Epulentur splendide cives Babylonis, si te viderit ob amorem suum, sponsus marcescere, si pallescere, si calescere impatienti desiderio, accelerabit copulæ diem, offerre oscula, junget amplexus. O lætam diem nuptiarum! o felicem sponsam tali conjugio! Carpe oscula, o beata sponsa, junge amplexus, canta : Ecce quod concupivi jam video; quod amavi jam teneo : ipsi sum juncta in cælis, quem in terris posita tota devotione dil. xi (*In Officio S. Agnetis*).

C 2. *Simile est regnum cælorum decem virginibus* quas Rex cælorum, si sibi cum lampadibus luminosis occurrerint, in illum cœlestem thalamum intra asylum cubiculi introducet. Sed quid facimus, quia quinque sunt fatuæ, et quinque prudentes? Puto autem quod et plures, et prudentium numerum longe superet multiplicitas fatuarum : cæterum omnes, *acceptis lampadibus, exierunt obviam sponso et sponsæ. Exierunt.* Unde exierunt? Plane de substantia et sæculari conversatione, juxta illud : *Recedite, exite inde, et immundum ne tetigeritis (Isa. lvi, 11)*. Audit et Abraham : *Exi de terra tua, et de cognitione tua, et de domo patris tui (Gen. xii, 1)*. Loth quoque de Sodomis exire præcipitur, et retroscicere prohibetur, ne pariter cum Sodomitis ardentibus involvatur incendiis. Sed quid dixit ad angelum? *Est civitas hic juxta, ad quam possum confugere parva et salvabor in ea (Gen. xix, 20)*. Numquid non modicum est, et vivet anima mea? Civitas parva et juxta, id est non longe a sæculo, in qua Loth ardente Sodoma salvatur, monasterium est. Numquid non modica est respectu illius, quæ mundi latitudinem occupans, populosa valde et malitiosa, cupiditatis et libidinis flagrat incendio? Eximus inde et ad parvam civitatem quæ juxta est confugimus, ardentem cum civibus suis Sodomam relinquentes. *Salvabor, inquit, in ea.* Plane salvabimur in civitula ista, si non respexerimus retro, si flammantis